

Voortgangsrapportage aanpak personen met verward gedrag regio Utrecht Midden-West, mei 2018

Algemeen

Bij de integrale aanpak personen met verward gedrag regio Utrecht Midden-West (U16) werken onder regie van de gemeente Utrecht de volgende partijen met elkaar samen: cliënt- en familievertegenwoordigers, regiogemeenten, huisartsen (GEZ), Altrecht, Woningcorporaties, buurtteams, MO-, BW- en VG-partners, politie, Veiligheidshuis en het Zilveren Kruis.

De basis van de Utrechtse aanpak is een inclusieve en veilige leefomgeving waar iedereen zich thuis voelt en zichzelf kan zijn. Voorkomen van risicofactoren die kunnen leiden tot verward gedrag en vroegtijdige signalering van verward gedrag staan centraal.

Daar waar onderdelen van de aanpak de politie regio Midden Nederland raken wordt in dit verband samengewerkt.

De regio Utrecht heeft bij de aanpak de volgende uitgangs- en speerpunten:

- de “verwarde persoon” bestaat niet. Mensen met verward gedrag hebben vaak een scala aan problemen die zo vroeg mogelijk gesignaleerd en opgepakt moeten worden. Daarom zet Utrecht in op versterking aan de voorkant met accent op preventie en vroegtijdig signaleren: een inclusieve en veilige wijk is het fundament onder een goed werkende aanpak.
- de huidige aandacht voor “verward gedrag” en de associatie die gelegd wordt met ggz-problematiek kan stigmatiserend zijn. Met het aanbieden van bewustwordingsbijeenkomsten stigmatisering en cursussen Mental Health First Aid willen we dit tegengaan.
- in de ondersteuning, opvang en zorg van mensen met verward gedrag staat de leefwereld en ervaringen van de persoon zelf en hun familieleden centraal.
- dit betekent: herstelgerichte aanpak; in de wijk, dicht bij de burger zichtbaar zijn; op maat ondersteuning te bieden.
- daar waar sprake is van mogelijke overlast- of gevaarsrisico's zet de regio Utrecht in op samenwerking tussen sociaal domein, zorg en veiligheid.

De aanpak in Utrecht Midden-West (U16)

Ervaringsdeskundigheid centraal

We gaan uit van de ervaringen van mensen die het aangaat en ondersteunen initiatieven die door ervaringsdeskundigen worden opgezet en uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de herstelacademie **Enik**: Enik is een plek die voor 100% opgezet is en gerund wordt door en voor mensen met psychische kwetsbaarheid. Zoals ze zelf zeggen: 'Bij Enik kom je om te leren over het leven. In een omgeving waar mensen met gelijksoortige ervaringen bezig zijn met hun herstelproces. Met elkaar: zonder bemoeienis van ggz hulpverleners. Bij Enik gaat het over herstel, persoonlijke groei, zelfvertrouwen en ontmoeting.'

Een inclusieve en veilige omgeving als fundament Preventie, vroegsignalering en zorg nabij

Een inclusieve en veilige omgeving is het fundament van de aanpak. Preventie, vroegsignalering van risicofactoren en zorg dicht bij huis zijn hierbij de speerpunten. In de gemeenten van de U16 wordt hier op verschillende manieren vorm aan gegeven.

Enkele voorbeelden;

- In Bunnik wordt een maatschappelijk verbinder ingezet voor complexe zaken en verward gedrag, dit is tevens een PGA-expert.
- Nieuwegein ontwikkelt community building. Hierbij worden afspraken gemaakt met buurtbewoners over melden en signaleren van verward gedrag, wordt een relatie gelegd met de crisiskaart en wordt een signaleringskaart gemaakt voor de buurtbewoners. Samen met inwoners wordt een buurtplan opgesteld over wat er nodig is in de buurt om prettig met elkaar te wonen, ook wanneer je kwetsbaar of eenzaam bent. In diverse gemeenten worden eropaf-teams ingezet bij de eerste signalen van risicofactoren (bijv. schulden, dreigende huisuitzetting)

- In de Bilt trekken Abrona en een maatje van Handje Helpen samen op om bij afschaling van professionele zorg meteen een maatje (vrijwilliger) in te zetten die begeleiding blijft bieden.
- Utrechtse Heuvelrug ontwikkelt voor de groep inwoners waar de huidige aanpak (gericht op zelfredzaamheid) niet of minder werkt samen met de belangrijkste ketenpartners op basis van wetenschappelijk onderzoek en ervaringen elders in het land een zogenaamde stressorenaanpak. Onderdelen van het project zijn onder andere: perspectiefanalyse casussen met multiproblematiek, creatieve oplossingen mogelijk maken en gedeelde visie op drang en dwang.
- In de gemeente Utrecht sluit de aanpak personen met verward gedrag naadloos aan op een ontwikkeling die de laatste jaren in gang is gezet: buurtteams bieden ondersteuning op maat. In het buurtteam werken generalistische professionals samen met ervaringsdeskundigen. Buurtteams bieden ondersteuning op alle levensgebieden zoals wonen, werk, inkomen, schulden. Daar waar nodig werken zij samen met huisartsen, ggz-teams, gebiedsmanagers veiligheid en de wijkagent. De buurtteamaanpak is een succesvolle aanpak waarbij problemen in een vroegtijdig stadium gesignaleerd worden en aangepakt kunnen worden.

Ggz in de wijk

In de regio Midden West Utrecht is de afgelopen jaren in de gemeenten Utrecht, Woerden, Zeist en Houten samengewerkt in proeftuinen ggz in de wijk.

Deze ggz-in-de-wijk teams zijn in staat door de integrale aanpak snel de zorg te bieden die nodig is om mensen verder te helpen in het leven en er worden out-of-the-box oplossingen gevonden als de gebaande paden ontoereikend zijn. Doordat het team outreachend en dichtbij in de wijk werkt, worden ook mensen bereikt die anders niet de passende ggz-zorg zouden ontvangen.

De positieve ervaringen tot nu toe leiden tot de overtuiging dat de werkwijze en de zorg in de nabijheid bijdragen aan de gemeenschappelijke ambities om te komen tot meer volwaardig burgerschap en een betere ondersteuningsstructuur in de wijk.

Door de samenwerking en afstemming met de buurtteams, huisartsen, de vrij-gevestigde behandelaars en andere (informele) netwerkpartners is de ondersteuningsstructuur voor inwoners met een ernstige psychische kwetsbaarheid versterkt en vereenvoudigd.

Vanaf 1 maart j.l. is gestart met de uitbreiding van de gebiedsgerichte aanpak ggz in het werkgebied van Altrecht en Lister.

In Utrecht zijn 8 gebiedsteams gevormd, bestaand uit medewerkers (waaronder ervaringsdeskundigen) van de ambulante teams van Altrecht (specialistische ggz) en Lister (begeleiding). Job coaching en toeleiding naar activering maken ook deel uit van het gebiedsgerichte werken (Wij3.0). Andere partijen zoals de maatschappelijke opvang en de Verstandelijk gehandicapten sector zijn uitgenodigd om aan te sluiten. Later in 2018 worden ook medewerkers toegevoegd vanuit de poliklinieken van Altrecht, Jellinek en Indigo.

In de gemeenten Houten, Nieuwegein, IJsselstein, Lopik en Vianen (regio Lekstroom) komen drie teams.

Ook in het werkgebied Altrecht/Kwintes wordt samengewerkt aan een gebiedsgerichte aanpak ggz. In Woerden is het lokaal ggz-team Woerden gevormd. Hierin werken Altrecht, Woerden Wijzer (gemeente Woerden), Kwintes, Wij 3.0, Jellinek, Leger des Heils, Abrona en Welzijn Woerden met elkaar samen voor mensen met een (ernstige) psychiatrische aandoening. Met als doel: vergroten van kansen om in de eigen omgeving te herstellen. In de gemeente Zeist werken Kwintes, Altrecht, Jellinek en Abrona samen met "meedoen in Zeist" vanuit een wijksteunpunt. De ervaringen in Woerden en Zeist zijn de basis voor de uitrol in de andere gemeenten van het werkgebied Altrecht/Kwintes.

Destigmatisering

We willen stigmatisering van mensen met psychiatrische problematiek voorkomen. De huidige aandacht voor "verwarde personen" o.a in de media en de relatie die gelegd wordt met mensen met psychiatrische problemen kan het stigma versterken. Uit ervaringen van mensen met (psychische) kwetsbaarheid en uit

onderzoek blijkt dat stigmatisering het herstel in de weg staat en belemmert. Binnen alle onderdelen van de aanpak zullen we alert zijn op het risico van stigmatisering. Ook bieden we professionals, vrijwilligers en buurtbewoners cursussen “Samen Sterk zonder Stigma” aan. Doel van deze cursussen: bewust maken van stigmatisering, deze aan te pakken en te bestrijden. We zijn gestart in een aantal gemeenten (Houten, Nieuwegein en Utrecht). Gepland staan bijeenkomsten bij de medewerkers van woningcorporaties: Mitros, SSH, Portaal en Bo-Ex; de voedselbank en een welzijnsorganisatie in Zeist.

Mental Health First Aid (MHFA)

Om vroegtijdig en snel te signaleren, in te zetten op normaliseren van verward gedrag en iemand- indien nodig- zo snel mogelijk toe te leiden naar de juiste zorg en ondersteuning is het wenselijk dat professionals, vrijwilligers maar ook burgers in de wijken deskundig zijn in het herkennen van verward gedrag en weten hoe om te gaan met mensen die verward gedrag vertonen.

We zijn gestart met trainingen MHFA, een training die deelnemers leert eerste hulp te bieden aan mensen met psychische problemen. Inmiddels hebben 104 deelnemers de cursus gevolgd: naast professionals ook buurtbewoners en vrijwilligers.

Medewerkers van Mitros, Boex en Portaal hebben de cursus gevolgd en de SSH volgt binnenkort. Ook in de gemeente Houten en Nieuwegein zijn inmiddels cursussen gestart. Uit de evaluatie blijkt dat de cursus zeer gewaardeerd wordt.

Overige gemeenten, Buurtteams en maatschappelijke organisaties staan in de startblokken: Tussenvoorziening, WIJ3.0, Altrecht, Buurtteam Utrecht, gemeenten Woerden, Stichtse Vecht, Bunnik, Wijk bij Duurstede en het ggz in de wijk team in Overvecht hebben trekkers aangewezen en bereiden de cursus in hun gebied voor. Inmiddels zijn alle regiogemeenten benaderd om mee te doen.

Hiernaast zijn we blij dat het ministerie van Justitie en veiligheid 1000 trajecten heeft ingekocht. Dat betekent concreet dat deelnemers van de politie en van justitiële instellingen gratis kunnen deelnemen. Een knelpunt is de praktijk is wel dat de door ons benaderde wijkagenten geen toestemming krijgen deel te nemen i.v.m. andere prioriteiten die hun corps stelt.

In 2018 willen we in alle wijken in Utrecht en alle regiogemeenten cursussen aanbieden.

Familiecoaching

Een familie-ervaringsdeskundige en een zorgprofessional coachen familieleden van zorgmijders met als doel hen naar zorg toe te leiden. Tot nu toe zijn 15 families gecoacht.

Crisiskaart

Ook in onze regio maken steeds meer mensen met psychiatrische problemen gebruik van een crisiskaart waarin aangegeven staat wat te doen bij crisissen. Inmiddels zijn ervaringsdeskundigen bij het Steunpunt ggz en diverse instellingen getraind in het maken van een crisiskaart samen met gebruikers. Ook buurtteammedewerkers, medewerkers van ggz in de wijk en huisartsen geven ondersteuning aan gebruikers bij het maken van de crisiskaart. De website www.crisiskaartutrecht.nl is online.

De crisiskaart wordt in Psynet aangeboden, zodat hij ook digitaal gebruikt kan worden. In Psynet bepaalt de kaarthouder zelf wie toegang heeft tot welke informatie.

Melden

In de regio vindt momenteel een oriëntatie plaats op de manier waarop de regiogemeenten de meldfunctie voor personen met verward gedrag willen vormgeven. Het gaat hierbij om een meldfunctie voor zowel acute als niet-acute situaties.

Voor de acute meldingen die zowel door burgers als professionals gedaan kunnen worden is een subsidieaanvraag voor een pilot bij ZonMW ingediend. Altrecht (crisisdienst) neemt hierbij het voortouw.

Omdat het voor de burger niet altijd duidelijk is of een melding acuut of niet-acuut is zal in de pilot ook aandacht zijn voor doorzetten naar meldfunctie niet acuut of de lokale zorgstructuur.

Voor meldingen van niet-acute situaties sluiten we zoveel mogelijk aan bij de lokale zorgstructuur binnen de individuele gemeenten. Een aantal gemeenten maakt hiervoor gebruik van (de doorontwikkeling van) het meldpunt bij de Ggd regio Utrecht.

Voor het digitaal doorzetten van meldingen die bij de politie of het meldpunt niet-acuut binnenkomen en die niet acuut blijken te zijn en het oppakken van deze meldingen wordt een projectvoorstel uitgewerkt.

Hiernaast willen we een relatie leggen met de positionering van een meldfunctie zoals bedoeld in de nieuwe Wet voor Geestelijke gezondheidszorg (WVGZ). We willen dit zo dicht mogelijk bij de lokale zorgstructuur vormgeven zodat eerst vrijwillige zorg en begeleiding of bemoeizorg ingezet kan worden alvorens voor een gedwongen traject gekozen wordt.

24/7 beoordelings- en opvanglocatie

Bij de crisisdienst van Altrecht kunnen sinds 1 maart 2017 mensen dag en nacht terecht voor beoordeling en opvang bij een (vermoedelijke) psychiatrische crisis. Tot die tijd moesten mensen in crisis in de nachtelijke uren, in afwachting van een beoordeling, in een politiecel verblijven. Door de 24/7 openstelling kan de politiecel nu overgeslagen worden en kunnen mensen in crisis middels passend vervoer naar de crisisdienst vervoerd worden.

Passend vervoer

Vanaf 1 mei 2017 loopt in de regio Utrecht (werkgebied van ggz-instelling Altrecht) de pilot passend vervoer voor personen met verward gedrag (voor maximaal 1 jaar). De pilot passend vervoer is gestart als alternatief voor en aanvulling op vervoer door de politie en ambulance. De politie heeft immers aangegeven te stoppen met het vervoer van mensen met verward gedrag. De politie blijft wel rijden als er sprake is van (een vermoeden van) een strafbaar feit en bij ernstige overlast. De ambulance rijdt bij medisch noodzakelijk vervoer. De pilot in Utrecht is succesvol. Van mei tot en met december zijn 296 mensen door de ggz-vervoersdienst vervoerd. Als alternatief voor het rijden door de politie, of als alternatief voor ambulancevervoer. De politie blijkt nog relatief vaak zelf te blijven rijden, dus hier valt nog winst te behalen. Betrokken partijen zijn enthousiast over het alternatieve vervoer. Clientervaringen worden binnenkort in kaart gebracht

De ervaringen in Utrecht en andere pilots in het land worden geïnventariseerd door VWS. Op basis van deze pilots worden (zowel op landelijk als regionaal niveau) definitieve keuzes en afspraken over het vervoer van personen met verward gedrag gemaakt. VWS heeft toegezegd dat, indien nodig, ook de huidige wet- en regelgeving aangepast kan worden. Inmiddels is er een toezegging dat de pilot voor 1 jaar verlengd kan worden.

Adempauze-plekken

Soms komen mensen met verward gedrag niet in aanmerking voor een tijdelijk opname in een ggz/VG-instelling maar is er wel sprake van een urgente situatie waarbij mensen even niet thuis kunnen wonen. Door deze mensen een plek om even op adem te komen aan te bieden, wordt verdere escalatie en daarmee een reguliere opname voorkomen. Deze plekken bieden bed, bad, brood, rust, structuur en bescherming. Een aantal van de door de centrumgemeente gecontracteerde zorgaanbieders biedt deze plekken inmiddels aan. De plek is zo kort als mogelijk beschikbaar (gemiddeld 4 a 5 dagen) en mensen worden zo snel mogelijk weer naar hun eigen thuissituatie toegeleid, waar de reguliere zorg het weer overneemt.

Aanpak onverzekerden en briefadressen

De subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg aan onverzekerden is 1 maart 2017 van start gegaan. De meldingen worden gedaan bij GGDrU. In totaal zijn er tot maart 2018 77 meldingen geweest over onverzekerden uit de gemeente Utrecht geweest. Deze meldingen zijn gedaan door:

Altrecht	55
UMC	11
Apotheken	4
Huisartsen	4
Hoogstraat	1
LdH thuiszorg	1
WKZ	1

Deze meldingen zijn doorgezet naar het Stadsteam Herstel.

Het Stadsteam Herstel neemt contact op met de melder om samen te kijken hoe iemand weer verzekerd kan worden en biedt zo nodig andere ondersteuning aan.

In totaal zijn er in de periode maart 2017 tot maart 2018 9 meldingen geweest uit de regiogemeenten.

Deze meldingen kwamen uit:

De Bilt 1

Den Dolder (Zeist) 1

IJsselstein 1

Nieuwegein 6

De subsidieregeling is per 1 februari 2018 aangepast: de meldtermijn voor zorgverleners is verlengd en eisen rond verzekeringsplicht en toestemmingsverklaring zijn versoepeld als er sprake is van spoed.

Een [factsheet](#) voor professionals geeft informatie die gebruikt kan worden bij het ondersteunen van mensen met problemen rondom hun adres en/of zorgverzekering.

Samenwerking zorg en veiligheid

Binnen de sluitende aanpak personen met verward gedrag is specifiek aandacht voor personen met risicogedrag. Hierin werken het sociale domein en veiligheid samen. Bij verward gedrag gecombineerd met (dreigende) geweldsfeiten, agressie of overlast worden zorg, bestuurs-, civiel- en strafrecht op elkaar afgestemd.

In de wijk als dat kan

Waar mogelijk wordt de aanpak van personen met verward gedrag én veiligheidsrisico zoveel mogelijk opgepakt in de wijk via een lokale persoonsgebonden aanpak: een samenwerking tussen gebiedsmanager veiligheid, de wijkagent en buurt/wijkteam of andere zorginstellingen.

Opschalen naar het veiligheidshuis

De casuïstiek rondom personen met verward gedrag die te complex is om op wijk/gemeenteniveau op te lossen wordt opgeschaald naar het Veiligheidshuis regio Utrecht (VHRU).

Binnen het VHRU is doorzettingsmacht georganiseerd: partners aan tafel moeten een uitzondering kunnen maken (bijvoorbeeld snellere plaatsing in een instelling) als dat in een specifieke casus nodig is. Uitgezette zorgtrajecten en strafrechtelijke interventies worden gemonitord.

Geen nazorg maar doorzorg

Er is ook een groep personen met verward gedrag die na een detentieperiode weer terugkeert in de samenleving. Om de nazorg (re-integratie ex-gedetineerden) voor deze groep goed te organiseren, wordt

samengewerkt met betrokken partijen en de penitentiaire inrichtingen. Hierbij wordt ingezet op doorzorg: het behouden van de zorg vóór de detentie, het vasthouden van de zorg tijdens detentie en voortzetting van de zorg na detentie.

Schakelpunt personen met verward gedrag en risicovol gedrag Midden Nederland

Per september j.l. is een schakelpunt personen met verward gedrag gestart. Belangrijkste functies van het Schakelpunt zijn: bemiddelen en coördineren bij meest passende plaatsing en financiering; het bevorderen van warme overdrachten tussen ggz en strafrechtelijke instellingen en ambulante zorg/ gemeentelijk domein en vice versa; het bieden van expertise en escaleren bij impasses. Continuïteit van zorg en voorkomen overlast en gevaar staan centraal.

Privacyconvenant

Met alle relevante partners in de veiligheidscoalitie Midden Nederland (waaronder gemeenten, politie OM, kindbescherming, reclassering, zorg en welzijnsorganisaties, corporaties) is een privacyconvenant informatie-uitwisseling ondertekend. Het gaat om informatie-uitwisseling tussen zorg- en veiligheidspartners.

Met de ondertekening van het convenant kunnen gerichte gegevens uitgewisseld worden

Landelijke onderzoeken aanpak personen met verward gedrag

Kwantitatieve monitor

Het RIVM heeft in opdracht van het landelijk schakelteam personen met verward gedrag een nadere analyse gedaan naar de E33 meldingen (registratie van de politie onder de noemer: overlast door verward/ overspannen persoon) en de E14 meldingen (pogingen tot zelfdoding). Half april zijn de bevindingen gepubliceerd. De nadere analyse laat zien dat het aantal meldingen door een relatieve kleine groep veroorzaakt wordt. Het onderzoek levert geen informatie op over ernst van de overlast of aard van de problematiek. De regio Utrecht (GGD regio) is samen met regio GGD West Brabant pilot voor een vervolgonderzoek waarbij ook andere bronnen geraadpleegd worden.

Zie www.schakelteam.nl voor de resultaten van het RIVM onderzoek

Kwalitatieve monitor

Begin februari heeft het bureau Significant – in opdracht van het landelijk Schakelteam Personen met verward gedrag – alle gemeenten benaderd om mee te werken aan een vragenlijst over de aanpak voor personen met verward gedrag in hun gemeente.

Er is een [dashboard](#) van deze gemeentelijke monitor. Daarin kan je op diverse manieren de resultaten bekijken: op gemeentelijk niveau, voor je regio en gemeenten die wel/niet centrumgemeente zijn. Je kan per vraag de antwoorden bekijken. Ook kan je de resultaten op gemeentelijk niveau vergelijken met het landelijke resultaat (door op de betreffende gemeente te klikken). Bij de [regionale monitor](#) kun je op het factsheet van je regio klikken en daar vind je alle ingevulde vragenlijsten van gemeenten in je regio.